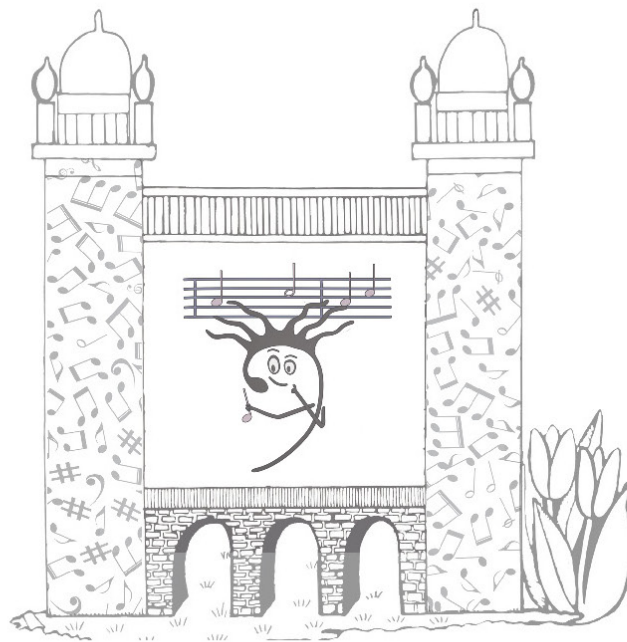

LÄRARHANDLEDNING

MUSIKPALATSET SÅGBOKEN

LÄRARHANDLEDNING

MUSIKPALATSET SÅGBOKEN

Varför en sångbok?

Musikämnet innehåller flera delar. Det handlar om att eleverna ska få utöva musik i form av sång och spel, de ska få testa på skapande, hitta ett eget musikaliskt uttryck och de ska få en förståelse för musikens innehåll, betydelse och funktion i olika sammanhang. Denna sångbok kompletterar elevböckerna *Musikpalatset 1,2* och *3* som heltäckande basläromedel för årskurs 1-6.

I *Musikpalatset Sångboken* får eleverna möta nyskrivna sånger i olika genrer och på olika teman för att fördjupa sin förståelse av musiken, både rent musikaliskt men också dess meningsbärande funktion i form av att förmedla budskap och vara en del av olika traditioner och högtider. Sångerna är noga skrivna och utvalda för att eleverna ska öka sin musikaliska förståelse parallellt med arbetet i elevböckerna.

Läromedelsserien *Musikpalatset*

Musikpalatset är ett basläromedel i ämnet musik för åk 1-6. Serien består av:

- Elevböckerna *Musikpalatset 1-3*
- Lärarhandledning *Musikpalatset 1-3*
- *Musikpalatset Sångboken*
- Lärarhandledning *Musikpalatset Sångboken*

Sångbokens upplägg

Sångboken är uppdelad i tre delar:

- 1) Världen och vi
- 2) Musik om musik
- 3) Året runt

Den första kategorin, "Världen och vi" har som syfte att få eleverna att reflektera runt vilka budskap som sånger kan förmedla. Sångerna handlar om vänskap, miljö och att hitta sig själv. Sångerna är skrivna i olika genrer, både för att få variation i undervisningen och för att läraren på ett naturligt sätt ska få in genrekunskap i sångundervisningen.

Den andra kategorin, "Musik om musik", är inriktad på att eleverna ska lära sig mer om olika genrer och instrument. Sånger som "Det gamla pianot" och "Fanfar" handlar just om instrumenten piano och trumpet, andra handlar om tempo som "Snabba toner" eller olika genrer som "En vals" och "Spelmannen".

Den tredje kategorin är sånger som kan användas under olika årstider och högtider. Som musklärare tycker jag att det är roligt att blanda in lite nyare sånger med det traditionella. I detta avsnitt finns bland annat "Festsång" som kan användas vid olika högtidliga sammanhang på skolan, exempelvis om eleverna ska gå till en utomhusavslutning eller som allsång på en sångsamling. Här finns också en nyskriven Staffansvisa men i traditionell stil, "Legenden om Staffan".

Musikpalatset Sångboken och kursplanen

I den nya kursplanen LGR22 har kraven på vilka instrument som eleverna ska lära sig försvunnit och i stället gäller betygskriterierna endast att eleverna ska kunna musicera och genomföra sina sång- och spelstämmor med ökande grad av säkerhet för att nå olika betyg. De ska också anpassa sitt musicerande till det musikaliska sammanhanget.

Centralt innehåll i LGR22:

De sånger som finns i den här sångboken är som helhet tänkt att behandla följande centrala innehåll:

Centralt innehåll för årskurs 1 - 3

- Sång och spel i olika former. Unison sång [...] växelsång och ensemblespel.
- Imitation [...] med röst, rörelse och instrument.
- Röstens och hur den kan användas för musikaliska uttryck genom variation av klang, rytm och dynamik.
- Röstvård och hörselvård vid sång, spel och lyssnande.
- Musikaliska byggstenar: puls, rytm, tempo, klang, tonhöjd och dynamik.
- Musiksymboler, bilder och grundläggande notkännedom.
- Olika musikinstrument. Hur de låter, vad de heter och hur de ser ut.
- Associationer i form av tankar, känslor och inre bilder som uppkommer genom musikupplevelser.

Centralt innehåll för årskurs 4 - 6

- Sång, melodispel och ackompanjering i olika genrer, unisont och i stämmor.
- Röstens och hur den kan varieras och användas musikaliskt i olika vokala uttryck, till exempel sång [...].
- Röstvård och hörselvård vid musikaliska aktiviteter i olika miljöer.
- Musikaliska byggstenar: puls, rytm, tempo, taktarter, klang, tonhöjd, dynamik, fraser, perioder, musikalisk form [...].
- Musiksymboler [...] och grundläggande notkännedom.
- Musikens påverkan på och betydelse för människa och samhälle. Hur musik kan uppfattas och användas i vardagliga och högtidliga sammanhang.
- Musikaliska karaktärsdrag i konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika kulturer.

Sångerna

Här följer förslag på hur ni kan arbeta med de olika sångerna i boken och i vilka årskurser olika låtar i huvudsak passar. Du som undervisar och känner dina elever kan säkert hitta på många fler sätt att göra det och även bedöma vilka sånger du tycker ligger på rätt nivå för din elevgrupp.

Världen och vi

En blågrön pärla

Åk. 3 - 6

En sång om miljön och om att ta hand om planeten. Sången kan användas i olika ämnesövergripande miljöteman, FN-dagen eller bara som en sång med ett aktuellt budskap. Till denna sång passar det att hitta på rörelser eller måla gestaltande bilder som kan användas när ni sjunger eller framför sången för publik.

Om jag fick välja

Åk. 1 - 2

En sång om att vara sig själv, men med en lite tokig approach. Tänkt att sjungas av yngre barn.

Vad gör jag då?

Åk. 3 - 5

En sång som handlar om att försöka passa in och hur svårt det är att säga nej, och att vara sig själv, vilket är ett ständigt aktuellt tema. Låten är lite up-tempo och gör sig bra med ett fyrtaktskomp på trummor.

På skolgården

Åk. 1 - 2

Den här sången handlar om hur det kan kännas och bli efter att man varit osams med någon. Du kan vara ledsen både för det som kompisen gjort mot dig och ledsen för det du själv gjort. Melodin är enkel och passar därför bra för yngre barn.

Hav av blommor

Åk. 4 - 6

En sång om att vara närvarande i nuet och naturen. Den passar bra att sjunga till våren/sommaren. Kanske vill ni sjunga den utomhus på en gräsmatta eller i en skogsdunge?

Månljuset sjunger om dig

Åk. 1 - 6

En vaggvisa som kan sjungas på både låg- och mellanstadiet. När den sjungs på lågstadiet kan temat "trygghet", vara det centrala. På mellanstadiet kan en mer poetisk aspekt lyftas. Fundera över samspelet mellan text och musik. Fundera över bildspråk. Vad kan "skogarna viskar ditt namn" betyda?

På ett tivoli

Åk 1 - 6

En enkel ensemblelåt som melodi- och textmässigt passar bäst till lågstadiet, men fungerar som övningslåt för ensemblespel på mellanstadiet. Den är tänkt att introducera enkelt basspel, antingen med ett basljud på keyboard eller lösa strängar på en gitarr eller bas. Även någon form av maracas eller shaker är tänkt att användas för att öva baktakt. Förslag på slagverksstämma finns längst ner på sidan. Beroende på hur tillgången på instrument ser ut på skolan så kan man exempelvis arbeta på följande sätt.

- 1) Dela in klassen i två grupper, där halva klassen spelar basstämman och halva klassen spelar percussionstämman. Du själv sjunger melodin.
- 2) Dela in klassen i tre grupper: Basstämma, percussionstämma och sångstämma.
- 3) Låt endast en liten grupp elever spela instrument medan resten av klassen sjunger sångstämman. Alternera ofta, så det blir variation för eleverna.

Skogsbrand

Åk. 4 - 6

Denna enkla ensemblelåt går att arbeta med på liknande sätt som *På ett tivoli*. Texten är allvarligare och handlar om stora skogsbränder som förstör allt i sin väg. I noterna finns en klockspelsstämma. Denna kan enkelt spelas av flera elever samtidigt om det finns tillgång till flera klockspel, men det går också att spela den på keyboard, Garageband (med ljud efter ditt eller elevernas val) eller helt enkelt sjunga den. Sången är tänkt för mellanstadiet, men fungerar även på lågstadiet. Förslag på en mycket enkel slagverksstämma finns längst ned på sidan.

Musik om musik

Noter

Åk. 1 - 6

Denna stämsång är tänkt att användas både för att öva på att sjunga i olika stämmor och för att ge en inblick i vad olika notvärden står för samt hur de förhåller sig till varandra. I de tre elevböckerna finns avsnitt om notvärden, med progression för varje bok. Om ni arbetar med Musikpalatsets elevböcker så är ett förslag att introducera bara helnotsstämman och halvnotsstämman vid arbete i *Musikpalatset 1*, introducera den tredje stämman i *Musikpalatset 2* och till sist repetera alla stämmor vid arbetet med *Musikpalatset 3*.

Trappan

Åk. 1 - 6

Den här sången passar bra att sjunga som övningssång och repetition vid arbete med skalan eller melodispel. Den är mycket enkel i sin uppbyggnad och är tänkt som en minnessång och för att eleverna ska få förståelse för begreppet skala, som betyder trappa.

En vals

Åk. 4 - 6

Som namnet anger, är denna sång skapad för att ge eleverna en förståelse för begreppet tretakt eller valstakt, samt få förståelse för vad en vals är: både en musikstil och en dans. Den kan med fördel övas in först sångmässigt för att så småningom lägga till valssteg, för att skapa ytterligare förståelse för genren och för tretakt.

Det gamla pianot

Åk. 1 - 3

Denna sång passar bra när ni arbetar med instrumentgrupper och då framförallt tangentinstrument. Sången är tänkt att skapa inre bilder av instrumentet hos eleverna, som känslan av att börja klinka på ett piano. Det kan vara väldigt spännande och till och med kännas lite läskigt.

Spelmannen

Åk. 4 - 6

Tanken är att den här sången både ska kunna användas vid undervisning av genrekunskap och instrumentkunskap. Vad är en spelman? Vad är stråkinstrument? Vad är folkmusik? Hur låter svensk folkmusik? Och hur låter andra länders folkmusik? En kuriositet som elever brukar tycka är intressant är att stråken är gjord av tagel, och detta tas upp i låttexten. Melodin är inte helt lätt, så det kan vara lämpligt att introducera denna sång i de äldre årskurserna. Men det är såklart upp till dig som lärare och beror på hur stor sångvana gruppen har.

Fanfar

Åk. 1 - 3

En liten sång för att presentera instrumentet trumpet, gärna i samband med att ni arbetar med instrumentgrupper. Den fungerar också bra i arbetet om musikens funktion, exempelvis när fanfarer används och vilka instrument som spelar fanfarer, samt vilken betydelse fanfarer haft historiskt.

Klangen

Åk. 4 - 6

Den här sången handlar om rösten och att vi alla har olika röster. Ett tips är att lyssna på olika röster i samband med detta, exempelvis unga och gamla röster, svaga och starka, heta och mer klangfulla. Dessutom kan ni samtala om begreppen sopran, alt, tenor och bas. Det är också ett bra tillfälle att lyfta in värdegrund och samtala om människors olikheter och att alla ska få vara med.

Snabba toner

Åk. 4 - 6

En glad sång som är rolig att sjunga, men som också lyfter fram tempo som begrepp. Testa gärna att låta eleverna gå i takt till sången, när de lärt sig den. Koppla gärna ihop med nästa sång *En långsam ton*.

En långsam ton

Åk. 4 - 6

En innerlig, långsam sång som passar bra att använda när man talar om olika tempon. Testa gärna att låta eleverna gå i takt till sången, när de lärt sig den. Koppla ihop med föregående sång *Snabba toner*.

Dina öron

Åk. 3 - 6

En undervisande sång, som är tänkt att användas för att eleverna ska få öva på att sjunga i tretakt men kanske framförallt som ett komplement i undervisning om hörselvård.

Året runt

Festsång

Åk. 1 - 6

En neutral högtidssång som kan användas vid olika festligheter på skolan, såsom avslutningar eller andra firanden. Den är inte årstidsbunden och är tänkt anspela på folkmusik. Kan sjungas av alla årskurser, användas som gånglåt eller allsång.

Viva våren

Åk. 4 - 6

En vårlig trestämmig sång som är tänkt för mellanstadiet i sin svårighetsgrad men kan även sjungas av yngre, sångvana elever. Om flera klasser sjunger sången ihop så kan olika klasser lära sig olika stämmor.

Sommar igen

Åk. 1 - 3

En svängig sommarlåt för lågstadiet. Bra för att öva synkoper, att lägga sången långt fram i munnen och arbeta med att "texta" ordentligt så orden kommer fram.

Höstmoll

Åk. 1 - 3

En höstsång som kan användas både som årstidssång men också för att öva på att känna igen dur och moll. Både melodi och text är tänkt att gestalta känslan för dur och moll, och sången är bra att kombinera med andra övningar som har med ämnesområdet att göra, exempelvis att eleverna får gissa på om olika ackord är dur- eller mollackord, eller om en sång går i dur eller moll. Om du vill använda *Höstmoll* som övningssång för mellanstadiet kan det vara bra att påpeka varför ni sjunger sången, så att den inte uppfattas som för barnslig.

En regnig dag

Åk. 5 - 6

En höstlig jazzlåt som är tänkt att sjungas av äldre elever, gärna i samband med att ni arbetar med olika genrer. Den passar bra att framföra på exempelvis en höstkonsert eller liknande.

Snökristaller

Åk. 3 - 6

En vintersång med tankvärt budskap. Kan användas vid julteman/vinterteman eller i Luciatåg.

Legenden om Staffan

Åk. 5 - 6

En sång som är tänkt att sjungas i Luciatåg. Sången har som ambition att ge en förenklad förklaring om varför vi sjunger Staffanssånger i Luciatåg. Den kräver en del sångvana, då eleverna måste vara rappa i att forma orden och följa med i melodin!

Lucia strålar stilla

Åk. 5 - 6

En lite allvarlig Luciasång som handlar om en person som inte mår bra, men som mitt i mörkret kan börja känna hopp. Innehållet kan också handla om vintermörkret och att ljuset vänder, att vi kan börja hoppas när Lucia kommer med ljus. Sången går att sjunga utan stämmor, även om stämmorna gör melodin mer intressant. Sångstämma finns nederst på sidan i sångboken.

Även om detta är en långsam sång behöver den sjungas med engagemang för att inte bli seg och allvarlig. I refrängen är det tänkt att sången ökar i styrka och intensitet för att förmedla skillnaden till versen, att förmedla hoppet, som är budskapet i låten.

Till sist

Genom åren har jag märkt att det är gynnsamt att lära ut grundläggande sångteknik till eleverna. Att lägga tid på uppvärmningsövningar och olika sångövningar, att utmana dem att sjunga i högre tonarter (exempelvis genom att lägga till en lite klassisk approach på sången, att eleverna får sjunga/tänka lite "opera"). Om eleverna utmanas växer deras sångmässiga självförtroende.

Oavsett hur du väljer att lägga upp sångundervisningen, är det viktigt att du som musklärare är en bra förebild för eleverna när det kommer till sång. Du behöver inte vara världsbäst på att sjunga, men du behöver visa att du själv vågar sjunga ut, att du har bra kroppshållning som eleverna kan härma och framförallt – att det är helt ok att sjunga fel! Var engagerad och samtidigt prestigelös så blir det lättare för eleverna att våga sjunga ut och hitta sin musikglädje.